

י"ח באייר תשע"ו, 26.5.2016

גיליון מס' 510

פרשת בחוקותי

ואז תראה איך שאני הולך

מאת הילה אונא, שדה אליהו

"בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ" (ויקרא כו, א) - רש"י: "תהיו עמלים בתורה על מנת לשמור ולקיים".

כשעמלתי וגיגלתי בבית המדרש הגדול בעולם, גיליתי שזו פרשה קלאסית למסרים הקלאסיים: תעשו טוב - יהיה טוב, התורה ובריאת העולם אחוזות זו בזו, התורה צריכה להיות "חקוקה" בנו בכל המקומות בהם אנו "הולכים", השכר הגשמי והארצי הוא משל לשכר הרוחני והעליון, לימוד התורה ושמירת מצוות מובילים לתהליך התקדמות רוחני (ותהליך הפוך קורה לחוטאים), ועוד וכדומה.

אבל אני חיפשתי רובד נוסף, אשר מחייב גילוי נאות (שאולי לא יפתיע את הכותבים הקבועים של דברי תורה ופרשת השבוע): ידעתי מראש מה תהיה השורה התחתונה. רציתי לשתף במחשבה ובדעה, היה חשוב לי להעביר מסר, ורק אז ניגשתי אל פרשת השבוע שהוגרלה בחלקי במקרה...

במקרה?! **"וְאִם תֵּלְכוּ עִמִּי קָרִי"** (שם, כא), מזהירה הפרשה... לפי רש"י הירש, המשמעות המילולית היא: אל תפעלו לפי מה שקורה וקרה תמיד, אל תפעלו על "אוטומט". אם כך, אין פה מקרה, כי זה בדיוק הרעיון שחשוב לי להעביר. רש"י מסביר ש"הליכה בקרי" היא שלב נוסף בתהליך ההתרחקות מדבר ה', שמתחיל ב"לא תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֵת כָּל הַמִּצְוֹת" (שם, יד). זהו שלב מבלבל, כי לכאורה מקיימים את דבר ה' והולכים עמו, אך לא מתוך כוונה ומחשבה: **"... עֵדִיין לֹא הֵייתָה הַשְּׁמִיעָה בַּקּוֹל ה' מְשִׁימָתָם הַרְאוּשׁוֹנָה וְהִיחִידָה, הַאִינְטֵרְסִים הַמְדוּמִים שֶׁל הַרוּחָה וְהַכּוּחַ עֵדִיין הֵיוּ בְּרֹאשׁ מַעֲיִינֵיהֶם..."** (כג-כד).

רש"י הירש מרחיב בהשלכות של "הליכה בקרי" מבחינה פוליטית-היסטורית, אך אני רוצה להשליך את הדברים גם לכיוון התורני-רוחני. לדעתי, **שמיעה בקול ה'** היא לא רק קיום המצוות כפי שהבינו וקבעו נציגיו-על-אדמות; היא לא רק היאחזות במנהגים ובמסורות (ואין כוונתי להמעיט בחשיבותם); היא לא רק התנהלות יומיומית - ועל אחת כמה וכמה אמונה - קבועות ורגילות. שמיעה בקול ה' באופן אמיתי יכולה לבוא רק מתוך האזנה מאומצת ורגישה אשר מזהה את הכוונות והמטרות למען נבראנו בעולם, ולמען ניתנו לנו תורה ומצוות.

במדרשת עין הנצי"ב - החוגגת שלושים שנה להקמתה - שמעתי לראשונה מפי הרב אלי כאהן זצ"ל את הכותרת של הגישה הזו: **"מטא-הלכה"** - עקרונות העל של ההלכה. שמעתי, למדתי, והוספתי למזון הרוחני והדתי שלי כ"מלח" הכרחי אשר מדגיש ומחזק את כל הטעמים האחרים.

בקבוצת "משבי רוח" המשיך החבר-ד"ר מיכאל בן-אדמון לשפר את התפריט, והסביר שזו הייתה גישתם של מייסדי תנועת הקיבוץ הדתי. הייתה - ועודנה?! האם כיום אנחנו אמיצים כמוהם ופועלים ברוח דבריו של משה

אונא: "אין אנו מסתפקים בדת הרואה את העיקר בשמירה על הקיים. אנו רוצים לחדש בחיינו הדתיים את הקניינים הנצחיים, הטמונים בעבר ובהווה של החיים הדתיים" ("יסודות ותפקידים", תש"ב 1942, בתוך: הקהילה החדשה, עמ' 32).

אמנם, על טעם וריח אי אפשר להתווכח, ומינונים שונים של שימוש ב"מלח" מטא-הלכתי הם חלק מ"שבעים פנים לתורה", אך בכל אופן, זו הגישה שמונעת את ה"הליכה בקרי" - ההליכה האוטומטית במסלול, שגם אם בחרנו בו באיזשהו שלב בחיינו, הרי הנוחות וההרגלים הופכים אותו לנטול מחשבה, ומתוך כך למקרי.

לקיבעון הרוחני-דתי ולצמצום כוח ההתפתחות וההליכה של ההלכה יש השלכות רבות וכואבות, שאביא להן כאן רק דוגמה אחת (ממנה נבע כל המאמר הזה). בקבוצת "משבי רוח" ניהלנו דיון ארוך ועמוק על משמעות האבלות בימי ספירת העומר (כולל רעיונות מעשיים). דיון כזה התעורר לא רק בקרבנו בשנים האחרונות וקיבל ביטויים שונים, כגון: "עשרת ימי תקומה" ו/או "עשרת ימי תודה" (בין פסח ליום העצמאות). האירועים ההיסטוריים בדורנו וגם המנהגים האחרים בקהילות ובעדות השונות, ממסמסים את תקפותן של הלכות האבלות. אז מדוע להמשיך "ללכת בקרי"? מדוע לא להשתמש ב"מלח" המטא-הלכתי וליצור "טעם" אחר, שיתאים יותר לימינו?

בל"ג בעומר כידוע נפסקה המגיפה, שגרמה למותם של תלמידי חכמים "מפני שלא נהגו כבוד זה בזה" (יבמות סב, ע"ב). מכאן התגלגל תהליך ששיאו חורבן הבית. ל"ג בעומר, לפיכך, הוא יום שבו ראוי לחשוב כיצד לתקן ולחזק את ה"כבוד זה בזה", כדי לקיים את הבית, אשר זכינו שיוקם בימינו. ולא רק זאת, אלא שרוב האתגרים המחכים ל"הליכת" ההלכה בימינו, קשורים לכבוד ולרגישות כלפי אנשים ונשים אשר הן צרכיהם והן ההתייחסות אליהם השתנו בדורות האחרונים, ב"ה וד"ל.

"וְאֵת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֹתָם" - אתם כתיב. בכל דור ודור אתם תעשו את ההלכה בהתאם לעקרונות העל, כדי לשמור על נצחיות המצוות והתורה.

"בְּחֻקְתֵי תִלְכוּ", "תִּלְכוּ עִמִּי" - לא ב"קרי", אלא בקריאה: מתוך "קריאת המפה", הציבור, החיים, המציאות.

ואולי מסיבה זו פרשת בְּחֻקְתֵי מסיימת את ספר ויקרא - חזק חזק ונתחזק!

*מוקדש בהערכה ובאהבה לזכרה הברוך של אילה צרויה - שנתנה לי השראה ומופת בהליכותיה ובדרכיה, דרכי נעם.

הילה אונא – בת בארות יצחק וחברת שדה אליהו. אמא של שי. אור. גיל והלל.
נשואה לרון. עוסקת ב"שירותי מילים" – עריכת לשון, ניסוחים, הריזה ועוד – במסגרת "הילה במילה".

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il